

Geofizikai műszerexport licenciai kérdései

KREMSZNER MIKLÓS

A dolgozat megvizsgálja a geofizikai tárgyú szabadalmak hazai és külföldi értékesítésének kérdését. Megállapítja, hogy jelenleg hazai geofizikai tárgyú szabadalmak külföldi értékesítése nem történik meg, ami a devizakiesésen kívül a műszerfejlesztésre és gyártásra is hátrányosan kihat.

Javasolja, hogy a kérdésekkel megjelelő szakember gárda rendszeresen foglalkozzék.

Rассматриваются вопросы реализации патентов геофизического характера в Венгрии и за рубежом. В настоящее время не осуществляется реализация венгерских геофизических патентов за границей, что, помимо валютного убытка, отрицательно влияет и на разработку и выпуск аппаратуры.

Предлагается создать соответствующую группу специалистов для систематического изучения этих вопросов.

Es wird die Frage des einheimischen und ausländischen Verkaufs von die Geophysik betreffenden Patenten einer Betrachtung unterzogen. Es wird festgestellt, dass die Verwertung im Ausland der jetzt vorhandenen geophysikalischen Patente geht nicht vor sich, welcher Umstand – abgesehen vom Devisenausfall – sich ungünstig auf die Instrumentenentwicklung und Herstellung auswirkt.

Műszergyártásunk és értékesítésünk fejlődését jelenleg sok akadály, megoldandó feladat nehezíti. Ezek a problémák akadályozzák a műszerexport lehetőségeinek kihasználását. Megállapítható, hogy gyártásunk színvonala a nemzetközi szinttől elmaradt, s ez exportneheztségekben jelentkezik.

A licenciai kereskedelem a technikai haladást, műszaki fejlődést segíti elő és módot nyújt a piac kiszélesítésére. Elég talán példaként felhoznunk az NSZK-t és Japánt, mindkettő a legfejlettebb tőkés országok közé tartozik, s ugyanakkor a legnagyobb licenciovásárló. Japán 1950–1965 között 3000-nél több licencia szerződést kötött és 150 millió dollárt fizetett érték. Az NSZK csupán 1963-ban 558 millió márkát fizetett ki. A tőkés országok a licencia kereskedelem mértékéből következtetéseket vonnak le az egyes országok fejlettségére, műszaki színvonalára. Sajnálatos, hogy mi kevéssé élünk ezekkel a lehetőségekkel, amelyet szellemi értékeink jelentenek.

Amennyiben licencia kérdésekkel kívánunk foglalkozni, feltétlenül fel kell vetnünk bizonyos szervezeti és személyi kérdéseket.

A licencia kereskedelem megkívánja a vele foglalkozótól, a kereskedelmi tapasztalatok mellett a széleskörű műszaki, sőt jogi felkészültséget.

A megfelelő személyeken kívül olyan szervezeti forma is szükséges, amely eredményes munkájukat lehetővé teszi. Jelenleg ahány intézmény geofizikai műszerértékesítéssel vagy gyártással foglalkozik, külön-külön, egységes irányítás nélkül igyekszik a szabadalmi és licencia kérdéseket megoldani. Természetesen bármennyire jó szándékú is ez a munka, szétforgácsoltságánál fogva hatékonysága nem éri el a szükséges szintet.

Szem előtt tartva a gazdaságosságot, pillanatnyilag legalább az iparban kellene megteremtteni a geofizikai tárgykör szabadalmi kérdéseivel foglalkozó önálló munkakört. Azért lenne ez a legfontosabb, mert már az új gyártmányok készítésénél figyelembe lehet venni a szabadalmi kérdéseket.

Nyugati tőkés országokban ez a forma a gyakorlatban kialakult. Olyan tőkés vállalatok, amelyek nem engedhetik meg maguknak komplett licencia kereskedelmi osztály fenntartását, néhány gyakorlott, a licencia kereskedelemben járatos személyből álló csoportot tartanak fenn. Adandó esetben a műszaki probléma körében legjáratosabb szakembereket berendelik, akik azután az ügylet lebonyolításáig szakértőként közreműködnek.

A feladat olyan licencia vásárlásokra való törekvés, amelyeknél magyar szabadalmakra adott licenciával vagy az előállított termékek egy részével fizethetünk. Megoldás lehet az is, hogy ha a tőkés fél lehetőséget biztosít számunkra olyan területeken az értékesítésre, ahol tőkés devizában történő licenciadíj fizetésünk megtérül.

Kellő gonddal megvizsgált tőkés licenciák elősegíthetik műszergyártásunk színvonalának emelkedését, és ilyen szerződések létrehozása piacszerűsítés szempontjából előnyös kapcsolatok kialakulásához vezethet.

A magyar geofizikai tárgyú szabadalmakat vizsgálva megállapítható, hogy önálló műszergyártásunk megindulása óta a szabadalmi bejelentések megszorodtak. Amíg 1925–52-ig 13 szabadalom bejelentéséről tudunk, addig 1952-től a felhasznált anyag gyűjtésének befejezéséig 31 szabadalom nyert elfogadást. (1965. XI. 15.)

Vizsgáljuk meg, milyen akadályok nehezítik geofizikai műszer szabadalmaink licencia értékesítését.

Általános vonása a licencia kereskedelemnek, hogy üzletkötés kis százalékban jön létre. A piackutatás, a közvetítő, a tárgyalások, bemutatók mind bizonyos költséget okoznak, amelyek az üzlet megghiúsulásával veszteséget jelentenek. Ezt a költségtöbbletet pedig a vállalatok nem szívesen viselik. A geofizikai találmányok közül a négy-öt évesek, még mindig kísérleti, esetleg mintadarab állapotban vannak, ipari bevezetésükre sor még nem került. Természetesen ilyen találmányok értékesítése igen nehéz. A Licencia Külkereskedelmi Vállalat megállapítása szerint általánosságban a hazai iparban bevezetett találmányok egy-két év alatt értékesíthetők, a be nem vezetetteknek értékesítéséhez három-négy év szükséges.

A mintapéldányok elkészítése okozza a legtöbb nehézséget. Ezt gyorsítani kell, mert vagy az elavulás veszélye fenyegeti találmányainkat amire a mintadarab elkészül, s ezért a vásárlókat már nem érdekli, vagy mint pusztá ötletet kell értékesítenünk, ami az elérhető licenciadíjakat csökkenti. A szabadalmak bejelentése 3000–5000 Ft-nak megfelelő devizakiadást jelent. Fenntartásuk is tetemes költséget okoz.

Mégis javasolnunk kell a külföldi szabadalmaztatást, természetesen gondosan megválasztva azokat az országokat, amelyek licenciaértékesítés vagy áruexport szempontjából számításba jöhetnek.

Tőkés piacon mindeddig műszereket értékesíteni nem tudtunk, mégis hangzanak el olyan kijelentések, hogy találmányainkat nem szabad értékesíteni, mert ezzel műszeriparunknak teremtünk konkurenciát. Ez az álláspont helytelen, mert önmagunkat zárjuk ki a geofizikai licenciaértékesítésből eredő tőkés devizabevételből.

A geofizikai szabadalmak értékesítése mellett szól az a tény, hogy a szabadalmainkat esetleges jogtalan használattól nyugaton nehezen tudjuk megvédeni.

A licenciaértékesítéssel biztosíthatjuk magunkat a jogtalan használatba vétellel szemben, mert a vásárló ügyelni fog, hogy a jogait ne csorbítsák.

Nem megvetendő szempont, amely a licenciaértékesítés mellett szól az, hogy szabadalmi támadás szempontjából lényegesen kevesebb veszélyt rejt magában mint a műszerek értékesítése. Összefoglalva az elmondottakat, megállapíthatjuk, hogy mindeddig a geofizikai műszergyártással kapcsolatos licenciakérdéseket elhanyagoltuk. A rendelkezésünkre álló irodalmi adatok és más iparágakban nyert tapasztalatok egyértelműen megkívánják azt, hogy ezen gyakorlaton változtassunk. Helytelen dolog lenne a továbbiakban is kihasználatlanul hagyni a licencia kereskedelemben rejlő műszaki fejlesztés lehetőségét és saját szellemi értékeinknek értékesítését.

Megállapítható, hogy a licencia kereskedelemmel való foglalkozás felkészült szakembereket igényel és ennek érdekében meg kell teremteni a megfelelő személyi és szervezeti feltételeket. Meg kell próbálni az elmúlt időszakból ránkmaradt rendezetlen licencia kérdések megoldását, mert ezek további hasznos kapcsolatok kialakításához vezetnek.

A jövőre nézve el kell kerülni idegen szabadalmakkal ütköző gyártmányok előállítását, de ha műszaki fejlődésünk megkívánja, nem szabad elzárkóznunk körültekintő előkészítés után az esetleges licencivásárlásoktól sem.

Végül, de nem utolsó sorban, nagyobb gondot kell fordítani saját szabadalmaink értékesítésére, mert szabadalmainkból szerzett licenciadíjak részben megtérítik a kutatásokra fordított nagy anyagi áldozatokat, másrészt a licenciakapcsolatok elősegíthetik számunkra kedvező árukapcsolatok létrehozását.